

PEDRA EN SEC,
una tècnica que esdevé art



Autora: Cèlia Mallafrè Balsells

Col·laboració: Fundació el Solà

Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de la Universitat Rovira i Virgili
Taller de Recerca Patrimoni Arquitectònic [Taller 1.6 ETSA URV]

FUNDACIÓ
el solà



UNIVERSITAT ROVIRA I VIRGILI

PEDRA EN SEC, una tècnica que esdevé art

PREÀMBUL

Des dels inicis la pedra sempre ens ha acompanyat com a civilització. La manipulació i la col·locació d'aquesta ens ha permès adaptar l'entorn a les necessitats que la humitat ha requerit.

La Fundació el Solà, des dels seus inicis, ha contribuït en l'estudi, la preservació, la divulgació i la promoció d'aquesta tècnica constructiva. La Fundació va participar de manera activa amb la declaració de la UNESCO i anualment organitza cursos de formació juntament amb l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de la Universitat Rovira i Virgili

El treball que es presenta a continuació té com objectiu apropar els coneixements bàsics de la tècnica i del patrimoni de la pedra en sec a tots els públics utilitzant la imatge com element central, amb la finalitat de promoure els coneixements i el patrimoni de la pedra en sec.

Les imatges i el text són una selecció del treball de doctorat industrial que està desenvolupant l'arquitecta Cèlia Mallafrè Balsells amb la Fundació el Solà i la Universitat Rovira i Virgili entorn la pedra en sec.

TÈCNICA

La pedra en sec és la tècnica constructiva que únicament utilitzada la pedra, sense cap element d'unió. Segons la tipologia de pedra de cada indret, les necessitats a resoldre i el coneixement o el saber fer de la persona que manipula la pedra es troben constància d'un gran nombre de construccions presents arreu del món.

Aquestes construccions són presents a tots els indrets on hi ha pedra.

PEDRA EN SEC, UNA TÈCNICA QUE ESDEVÉ ART





Mestre marger treballant al terme municipal de la Fatarella (Terra Alta). La declaració de la UNESCO és un reconeixement a les tasques que han desenvolupat els margers al llarg .

Trenca-junt

El trenca-junt és el nom que adopta la col·locació de les pedres quan aquestes es disposen de tal manera que evitin les juntes verticals. El trenca-junt ajuda que el mur sigui més estable en front les empentes que rep del terreny.

Segons la topologia de la pedra i la facilitat que aquesta tingui a ser treballada es troben murs de diferents dimensions.





Mur de pedra en sec ubicat al terme municipal de la Fatarella (Terra Alta).

Reble

El reble és el conjunt de terra i pedra que es col·loca a la part del darrere del mur i que serveix per suportar les empentes del terreny a més de drenar l'aigua.

El reble és tant o més important que la part visible del mur.



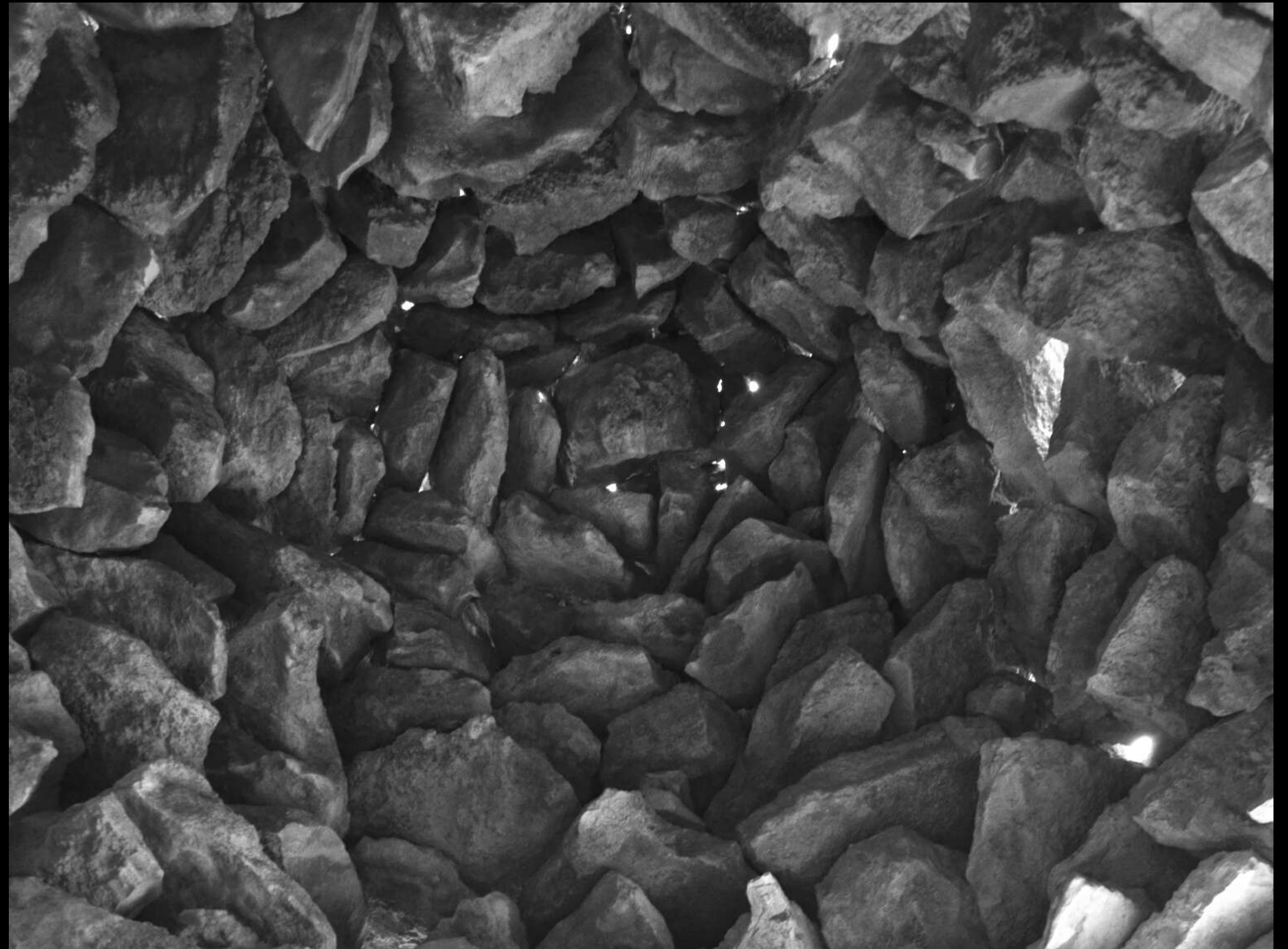


Portell (mur caigut) ubicat a la finca dels Canyerets del terme municipal de la Fatarella (Terra Alta).

Aproximació de filades

L'aproximació de filades és la forma de col·locació de les pedres utilitzada per a la construcció d'una cúpula.

Aquesta col·locació consisteix, a mesura que s'augmenta l'altura de la cúpula, disposar les filades de pedra més endins per tal de poder tancar l'estructura.





Barraca ubicada a Punta Nati (Menorca).

UTILITAT

Les construccions que utilitzen la pedra en sec com a tècnica constructiva són molt diverses. Poden ser des de construccions molt concretes i de petites dimensions fins a grans conjunts. L'objectiu d'aquestes és resoldre necessitats vinculades a la vida i el treball al camp en relació a l'aigua, la terra, el sol i l'aire.

PEDRA EN SEC, UNA TÈCNICA QUE ESDEVÉ ART





Pou de la sínia de ca la Marta ubicada al terme municipal de la Fatarella (Terra Alta).

Aigua

L'aigua és el bé indispensable per desenvolupar qualsevol de les accions que es porten a terme al camp. Hi ha una gran diversitat de construccions que la recullen i l'emmagatzemen i, al mateix temps també es vetlla per evitar que entri a l'interior dels espais habitables.

Un indret o parcel·la que disposi d'aigua serà apta per ser treballat.





Cisterna de Solsona ubicada al
terme municipal de Tivenys
(Baix Ebre).

Poder adaptar els pendents del terreny a les necessitats del cultiu ha permès sostenir les terres, retenir l'aigua de la pluja i afavorir el conreu. Els murs que permeten la contenció de les terres reben diversos noms: marges, bancals, espones, entre d'altres noms.

Els murs de pedra en sec són un dels testimonis més visibles del treball al camp.





Murs ubicats al terme municipal de Tivenys (Baix Ebre).

L'accés o no del sol a l'interior de les construccions de pedra en sec por afavorir o perjudicar les accions a desenvolupar. Per aquest motiu trobem tipologies constructives on l'objectiu és evitar l'entrada de la llum directa i, d'altres, l'objectiu és potenciar-ne l'entrada directa per assecar la collita i evitar la humitat, per exemple.





Cabana oberta de volta ubicada al terme municipal de la Fatarella (Terra Alta).

Amb l'aire, de la mateixa manera que passa amb el sol, l'objectiu principal és poder-lo controlar potenciant-lo o minimitzar-lo. Les diverses tipologies constructives reflecteixen aquesta necessitat de control.

Poder dominar l'aire implica tenir un gran coneixement previ de l'indret, ja que depenen de la zona geogràfica i l'entorn els vents seran diversos.





Era ubicada al terme municipal de Tivenys (Baix Ebre) .

AFINITAT

Les pedres utilitzades per les construccions són generalment del mateix lloc o d'indrets molt propers. Aquesta proximitat entre el material i la seva col·locació provoca una harmonia al paisatge, ja que únicament es canvia la forma i la disposició del material. És per aquest motiu que les construccions de pedra en sec casen amb l'entorn, la vegetació i la fauna autòctona de cada zona.

PEDRA EN SEC, UNA TÈCNICA QUE ESDEVÉ ART



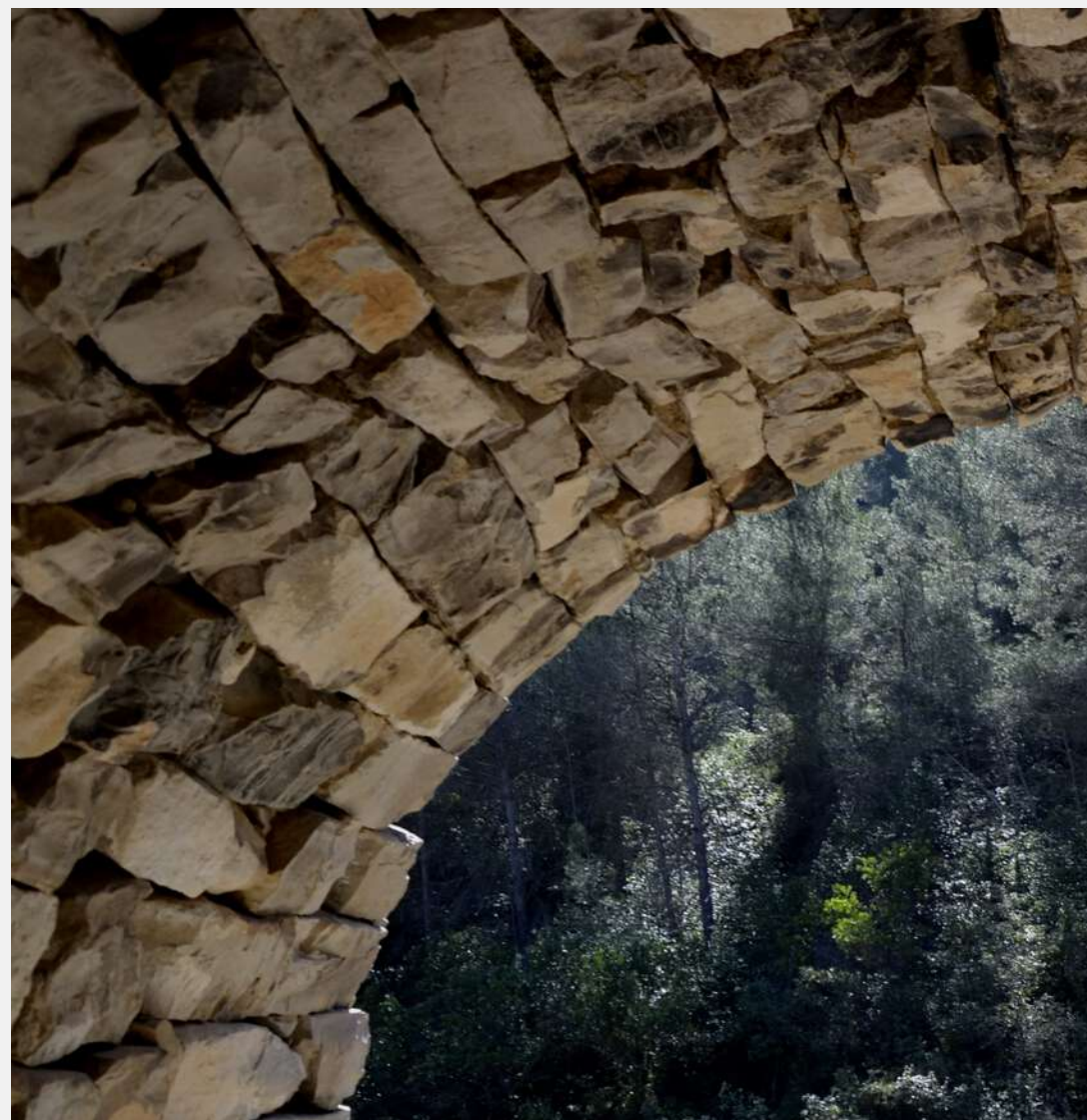


Cadolla del forn d'oli de ginebre ubicada al terme municipal de la Fatarella (Terra Alta).

ART

La tècnica de la pedra en sec va ser inscrita a la Llista Representativa del Patrimoni Cultural Immaterial de la Humanitat el 28 de novembre del 2018. La inscripció portava com a nom "L'art de la pedra en sec" la qual cosa atorga a la tècnica constructiva qualitats d'habilitat o destresa a la construcció a partir dels coneixements adquirits de generació en generació.

PEDRA EN SEC, UNA TÈCNICA QUE ESDEVÉ ART





Decantador ubicat a l'interior d'una cabana al terme municipal de la Fatarella (Terra Alta).



Interior de la cúpula d'un cocó ubicat al terme municipal de Tivenys (Baix Ebre).



Cocó ubicat al terme municipal de Tivenys (Baix Ebre).



Cabana de dos pisos ubicada al terme municipal de la Fatarella (Terra Alta).



Interior d'un cocó ple d'aigua ubicat al terme municipal de Tivenys (Baix Ebre).



ENLLAÇOS D'INTERÈS

www.fundacioelsola.org

www.youtube.com/watch?v=o7ufkmep28A&t

www.youtube.com/watch?v=gSC728EWSWA&t

www.pedrasecaarquitecturatradicional.cat

www.cultura.gencat.cat/ca/departament/estructura_i_adreces/organismes/dgcpt/05_documents_i_recursos/04_exposicions_itinerants/pedra-seca-a-catalunya

www.catpaisatge.net/dossiers/pedra_seca/cat/presentacio_catalunya.php

www.collaboraxpaisatge.cat/

www.adrinoc.cat/ca/entitat/projectes-de-cooperacio/col%C2%B7laboraxpaisatge/lapp-de-la-pedra-seca

www.pedrasecamont-roig.com

www.lafeixapedraseca.com

CONTACTE

elsola@fundacioelsola.org



PEDRA EN SEC,
una tècnica que esdevé art